

Duurzame zorg voor een gezonde toekomst. Green Deal Zorg 2.0

Samenvatting

Verhogen van de kwaliteit, toegankelijkheid en beschikbaarheid van de zorg en tegelijk het verlagen van de footprint van de zorgverlening vanuit de de lange termijn impact op people, planet en prosperity is de insteek van deze green deal. Dat gebeurt door reductie van CO₂, zuinig gebruik van grondstoffen, schoon water en een gezonde leefomgeving. Daar willen tientallen partijen van de zorgsector aan bijdragen. Ook partijen die het de zorgsector mogelijk gaan maken tekenen mee. Dat gebeurt in de "Green Deal Zorg 2.0".

Deze Green Deal sluit aan bij het Klimaatakkoord, waarin ook zorgorganisaties afspreken de CO₂-uitstoot nagenoeg tot 0 terug te dringen. De zorg wordt namelijk niet alleen geconfronteerd met de effecten van klimaatverandering en milieuvervuiling op de gezondheid van hun patiënten en cliënten, ze is er ook veroorzaker van.

De eerste Green Deal van de zorgsector - 'Nederland op weg naar duurzame zorg' uit 2015 - heeft een brede beweging in gang gezet. Steeds meer zorginstellingen, zorgprofessionals, patiënten en cliënten, overheden en leveranciers van diensten en producten zijn naar aanleiding van die eerste Green Deal gemotiveerd geraakt om zich in te zetten voor het verder verduurzamen van de zorgsector.

1. Wat willen we bereiken?

- Klimaatverandering: CO₂ reductie

Het Klimaatakkoord beoogt het nagenoeg terugdringen van de CO₂-emissie in Nederland tussen nu en 2050. In 2030 moet de CO₂-emissie in Nederland al bijna de helft lager zijn dan in 1990.

Die ambities vragen om een andere benadering van de zorgverlening zelf, het vastgoed en de bedrijfsvoering van de sector. De mogelijkheden voor energiebesparing en voor de inzet van duurzame energie moeten vast onderdeel gaan vormen van beslissingen over (ver)bouw, mobiliteit, het inrichten van groene zorgpaden, het toepassen van e-health en inkoop. Deze nieuwe benadering zal onderdeel gaan vormen van opleidingscurricula en onderzoeksprogrammering

- Zuinig zijn met grondstoffen: circulair werken

De groeiende (wereld)bevolking en de toenemende welvaart doen een steeds groter beroep op de beschikbare grondstoffen. Daarom is het noodzakelijk innovatiever – efficiënter en minder verspillend – met die grondstoffen om te gaan. Het tegengaan van verspilling is ook uit een oogpunt van financiële duurzaamheid van de zorg van groot belang. Het streven is 'circulair'¹ een vast criterium te maken bij alle inkoop van goederen en immateriele zaken.

¹ In het Rijksbrede programma 'Nederland Circulair in 2050' schetst het kabinet hoe we onze economie kunnen ombuigen naar een duurzaam gedreven en volledig circulaire economie in 2050.

Circulair werken voorkomt verspilling in de hele keten: geen onnodig transport, verbruik van materialen, energie en water. In de zorg liggen de mogelijkheden onder meer bij voeding, geneesmiddelen, medische en verzorgende hulpmiddelen, bedrijfskleding, wasgoed, facilitaire producten en bouwmaterialen.

- *Schoon water: medicijnresten uit het water*

Medicijnresten komen na gebruik in het riool. De totale medicijnvracht gemeten bij de waterzuiveringsinstallaties is groot en zal - als we niets doen- onder meer door vergrijzing nog groeien. Medicijnresten hebben negatieve gevolgen voor het waterleven en de drinkwaterbereiding.

De zorgsector is deelnemer aan de integrale Delta-aanpak Waterkwaliteit. Vanuit het principe 'voorkomen, verminderen en vervangen' werkt de zorgsector - door pilots, opschaling van succesvolle aanpakken, voorlichting en training - in de integrale keten aan het terugdringen van de hoeveelheid medicijnresten in afvalwater.

- *Een gezondmakende leef- en verblijfsomgeving*

Bij verduurzaming van de zorgsector gaat het ook om een omgeving die actief bijdraagt de kwaliteit van de zorg en een gezond leef- en werkklimaat. Wanneer zorg en wonen samengaan, bieden de binnen- en buitenruimte mogelijkheden voor beweging en ontspanning. Dit bevordert het welzijn en welbevinden én de kwaliteit van leven van patiënten, cliënten en zorgpersoneel. Ook in ziekenhuizen draagt een gezonde leefomgeving bij aan het herstelproces en welbevinden. Een gezondheidsbevorderende groene werkomgeving voor de zorgprofessionals is cruciaal voor duurzame inzetbaarheid en persoonlijk welbevinden.

2. Wie gaan dit aanpakken?

De zorgorganisaties zijn verantwoordelijk voor het treffen van de noodzakelijke maatregelen. Het initiatief tot het sluiten van een nieuwe Green Deal Zorg komt van de brancheorganisaties van curatieve zorg, ouderenzorg, geestelijke gezondheidszorg en gehandicaptenzorg en hun individuele leden. Patiënten, bewoners en de betreffende (zorg)professionals spelen daarbij een cruciale rol. Lokale en landelijke overheden, zorgverzekeraars en andere financiële instellingen stimuleren de verduurzaming van zorgorganisaties op diverse manieren. Ook zij sluiten zich aan bij de Green Deal. Tenslotte is er een groot aantal bedrijven, die producten en diensten leveren waarmee de doelstellingen van de Green Deal kunnen worden gerealiseerd. Ook zij doen mee.

3. Wat gaat er gebeuren?

Landelijke organisaties in de zorg en individuele zorgaanbieders

De brancheorganisaties van zorgaanbieders in de curatieve en langdurige zorg spelen een cruciale coördinerende rol. Zij activeren hun leden en verhogen het bewustzijn bij bestuur en zorgverleners. Zij stellen werkgroepen in en zullen

actief participeren in de landelijke implementatie. Daarnaast ondersteunen zij hun leden met kennis en stimuleren en faciliteren het uitwisselen van informatie waaronder goede voorbeelden. Elke brancheorganisatie levert uiterlijk 1 mei 2019 een routekaart voor CO₂-reductie voor haar sector, die aansluit bij de doelstellingen van en (wijkgerichte) aanpak uit het Klimaatakkoord.

De individuele zorgaanbieders die meedoen aan deze Green Deal laten concreet zien welke maatregelen zij treffen. Dat kan onder meer zichtbaar worden door gebruik te maken van het keurmerk Milieuthermometer Zorg of het certificaat BREAAAM, het maken en volgen van een eigen routekaart en het delen van de zo opgedane kennis. De zorgsector kent een groeiend aantal duurzaamheidsambassadeurs. Zij spelen hierin een innovatieve en actieve rol.

De beroepsorganisaties in de zorg, zoals de Federatie Medisch Specialisten (FMS), de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) en de Verpleegkundigen en Verzorgenden Nederland (V&VN) en de organisaties van patiënten en cliënten verbinden zich ook aan de Green Deal Zorg, onder meer om de bewustwording van het belang van verduurzaming vanuit het lange termijn perspectief voor de continuïteit van de zorg te vergroten.

Ook andere brancheorganisaties als het Milieuplatform Zorg en Intrakoop stimuleren verduurzaming van de zorg vanuit hun expertise: kennisverspreiding, certificering respectievelijk advies en dienstverlening op het gebied van inkoop.

Overheden, zorgverzekeraars en andere financiële instellingen

Overheden, zorgverzekeraars en andere financiële instellingen (zoals banken) spelen elk een eigen rol in de verduurzaming van de zorg. Dat gebeurt door:

- Ondersteuning van kennisontwikkeling en kennisdeling (bv via kennistafels, kenniscentrum, ambassadeurs)
- Wet- en regelgeving, toezicht en handhaving (normering zoveel mogelijk passend bij de zorg, belemmeringen weghalen, administratieve lasten beperken)
- Financiële incentives (zoals voorwaarden bij leningen, fiscale faciliteiten, bekostigingsregels, subsidies)

Dit kunnen generieke maatregelen zijn, niet specifiek voor de zorg. VWS richt een programma duurzaamheid in, dat de zorgsector bij de uitvoering van de Green Deal en het treffen van zorgspecifieke maatregelen ondersteunt.

Leveranciers van producten en diensten

Leveranciers van producten en diensten, die benut kunnen worden voor de duurzaamheid in de zorg, zijn zeer divers. Aan de Green Deal Zorg doen onder andere producenten en dienstverleners mee die al actief zijn bij een groot aantal zorgorganisaties. Voorbeelden zijn:

- Organisaties die samen werken voor gezonde voeding en en de Alliantie natuur en gezondheid
- Producenten van energiebesparende producten.

Alle partijen geven in de Green Deal afzonderlijk aan wat zij de komende jaren gaan doen.

4. Hoe stimuleren we voortgang en houden we zicht op de uitvoering?

De Green Deal Zorg staat open voor alle partijen die de doelstellingen onderschrijven en zichtbaar maken wat zij er aan doen.

De uitvoering van de maatregelen om de doelstellingen van de Green Deal te behalen is een verantwoordelijkheid van de zorgaanbieders, tezamen met de Partijen van de Green Deal. Dit vindt plaats met inachtneming van de huidige en toekomstige juridische kaders.

De ondertekenaars van de Green Deal stimuleren, ondersteunen en monitoren dit proces, onder meer door participatie in een uitvoeringsorganisatie van zorgbestuurders (regiegroep) en praktijkmensen (werkgroepen).

Vanuit VWS wordt een kwartiermaker Green Deal Zorg aangesteld die gedurende de loop van het proces ten aanzien van de branche- en beroepsorganisaties en de betrokken stakeholders een initiërende, stimulerende, verbindende (branche-overstijgende) rol zal vervullen.